

לקות שפה התפתחותית: תופעה אצל ילדים שאנו צריכים להתחיל לדבר עליה

Alyssa Kuiack*, Lisa Archibald

בית הספר למדעי התקשורת וללקויות, אוניברסיטת מערב אונטריו, לונדון, אונטריו, קנדה

סוקרים צעירים

AMELIE
גיל: 10

ARIELLE
AND ELLIOT
גיל: 8 AND 13

שימוש בשפה הוא קישור שמאפשר לנו לחלוק את הרעיונות והרגשות שלנו, ללמוד בבית הספר ולהבין את העולם שסביבנו. לרוע המזל, שימוש בשפה והבנה של שפה אינם קלים לכולם – במיוחד לאנשים עם לקות שפה התפתחותית (Developmental language disorder, או DLD). לקות שפה התפתחותית היא תופעה חבויה אולם שכיחה מאוד שמופיעה אצל 1 מתוך 15 ילדים לערך. הלקות הזו קיבלה שמות שונים בעבר, מה שלעיתים גרם לבלבול בשיחה עליה אצל אנשי מקצוע והקשה על ילדים לקבל את הסיוע המתאים. חוקרים חקרו את הגורמים השונים שעשויים לתרום ללקות שפה התפתחותית, את הסוגים השונים של בעיית שפה שילדים עם הלקות הזו יכולים לחוות ואת האופן שבו ניתן לסייע לילדים כאלה. חשוב מאוד שנעלה מודעות ללקות שפה התפתחותית כך שהמצב הזה יעשה פחות מסתורי, וחייהם של ילדים רבים שיש להם לקות שפה התפתחותית יעשו קלים יותר.

אנשים משתמשים בשפה כדי לחלוק את הרעיונות והרגשות שלהם, כמו גם להבין את הרעיונות והרגשות של אחרים. מרביתנו משתמשים בשפה באופן יומיומי בלי לעצור ולחשוב על כך. כעת, דמיינו איך זה היה להתקשות בהבנה של מה שאנשים אחרים אומרים לכם או לבטא את מחשבותיכם במילים. חשבו כמה קשה זה היה לחלוק סיפורים, להבין את מה

שפה (Language)

שימוש והבנה של מילים מדוברות, מילים כתובות או שפת סימנים לצורכי תקשורת.

לקות שפה התפתחותית (Developmental Language Disorder)

מצב חבוי אך שכיח שגורם
לקושי בשימוש בשפה
ו/או בהבנתה.

פתולוג של שפה ודיבור (Speech-Language Pathologist)

איש מקצוע שמעריך ומטפל
במטופלים בכל הגילים שיש
להם לקויות בדיבור, בשפה,
בתקשורת או בבליעה.

שהמורה שלכם מבקשת מכם לעשות או להסביר לחברים שלכם מדוע אתם מתוסכלים. זה האופן שבו הייתם מרגישים אם הייתה לכם **לקות שפה התפתחותית**.

מהי לקות שפה התפתחותית?

לקות שפה התפתחותית, או DLD בקיצור, היא מצב חבוי אך שכיח שמשמעותו שילד חווה קשיים בשימוש בשפה ו/או בהבנתה. כישורי השפה של ילדים עם DLD מפגרים אחרי אלה של ילדים בני גילם, אף על פי שהם חכמים באותה המידה. קשיים עם שפה משמעותם שילדים עם DLD עשויים לחוות קשיים בתקשורת עם חברי כיתתם, בדיבור על האופן שבו הם מרגישים ובלמידה בבית הספר [1]. DLD שכיחה מאוד. אם בכיתה שלכם יש 28 תלמידים, אזי יהיו כ-2 ילדים בכיתתכם עם DLD. זהו מצב שנמשך לכל אורך החיים. אף על פי ש-DLD התגלתה לראשונה וטופלה אצל ילדים, היא בדרך כלל לא חולפת כשהילדים גדלים. ישנם הרבה מבוגרים שגם להם יש DLD [2].

מדוע הלקות נקראת לקות שפה התפתחותית?

במהלך ההיסטוריה בעיות שפה אצל ילדים קיבלו שמות שונים רבים. לדוגמה, נאמר שלילדים האלה יש "לקות שפה מסוימת", "עיכוב בשפה", או "לקות שפה", בין תגיות אחרות שניתנו למצב [3]. מאחר שתגיות רבות כל כך שימשו לתיאור בעיות שפה אצל ילדים, היה קשה מאוד לאנשי מקצוע כמו רופאים, פסיכולוגים ופתולוגים של שפה ודיבור לדבר זה עם זה על הבעיות האלה, מאחר שכולם השתמשו בשמות שונים. שימוש במונחים שונים עבור אותה הלקות אמר גם שהיה קשה לחוקרים לחקור כיצד לסייע לילדים האלה. בשנים 2015 ו-2016, קבוצת מומחים מרחבי העולם התאספה כדי לפתור את הבעיה הזו [4, 5].

מומחים הסכימו שהמונח "לקות שפה" צריך לשמש לתיאור של בעיות שפה קשות שככל הנראה לא יעברו בהמשך החיים. בעיות השפה האלה מקשות על ילדים לתקשר או להצליח בבית הספר [5]. לילדים רבים יש לקות שפה התפתחותית יחד עם לקות אחרת, כמו תסמונת דאון או הפרעות הספקטרום האוטיסטי. לילדים אחרים, לעומת זאת, יכולה להיות לקות שפה בלי שיש להם לקויות נוספות. עבור הילדים האלה, מומחים הסכימו שיש להשתמש במונח "לקות שפה התפתחותית" [5]. אנשים רבים מעולם לא שמעו על DLD אף על פי שזהו מצב שכיח מאוד, ולכן חשוב כל כך שמידע על המצב הזה יופץ בקרב הציבור.

מדוע לחלק מהילדים יש DLD?

התשובה לשאלה הזו מורכבת מאוד. אף על פי שישנו מחקר רב על DLD, איננו יודעים למה לחלק מהילדים יש DLD ולחלק אחר אין. DLD היא ככל הנראה תוצאה של שילוב של גורמים שונים, כולל:

1. *ביולוגיה*: ההרכב הביולוגי של הילדים יכול להשפיע על המצאות DLD. DLD לעיתים קרובות עוברת במשפחה, כלומר הגנים שהילדים מקבלים מההורים שלהם עשויים

- להשפיע על האם יש להם DLD. האופן שבו מוחם של הילדים מורכב והאופן שבו חלקים שונים במוח "מדברים" זה עם זה עשויים גם הם לשחק תפקיד במצב הזה.
2. **קוגניציה:** כל הילדים שונים באופן שבו הם לומדים מידע. התהליכים האלה נקראים קוגניציה. חלק מהילדים חושבים מהר, בעוד שאחרים חושבים לאט. לחלק מהילדים יש זיכרון טוב מאוד, בעוד שלאחרים אין. ההבדלים האלה בקוגניציה עשויים לשחק תפקיד ביחס ל-DLD.
3. **סביבה:** הסביבה שהילדים גדלים בה עשויה גם היא להשפיע על המצאות DKD בילדים. סביבת הילדים יכולה להגביר או להפחית את הסיכון שלילדים יהיה DLD. ישנם אנשים מסוימים שמאמינים כי לילדים תהיה DLD אם ההורים שלהם לא מדברים איתם מספיק, אולם זה לא נכון.

אין מתכון של ביולוגיה, קוגניציה וסביבה שמבטיח שלילדים תהיה DLD או שלא תהיה להם DLD. כשילדים יש DLD זה ככל הנראה תוצאה של גורמים שונים שמתקשרים זה עם זה [6].

אלה סוגי לקות שפה יש לילדים עם DLD?

כדי להבין את סוגי האתגרים שאנשים עם DLD מתמודדים איתם, חשוב מאוד לדעת ששפה היא מורכבת מאוד ושישנן דרכים שונות שבהן אפשר לפתח לקות של שפה. לילדים עם DLD יש פרופיל מיוחד מאוד, כלומר שהם חוו קט מיוחד של אתגרי שפה. הפרופיל הזה עשוי להיראות שונה כשהילדים גדלים. אף על פי שכל ילד עם DLD הוא ייחודי, ישנן בעיות שפה שהן נפוצות מאוד בקרב ילדים עם DLD:

1. **ילדים רבים עם DLD חווים קשיים בשימוש תקין בתחביר.** לדוגמה, ילד עם DLD עשוי לומר את המשפט "הוא משחק בחוץ אתמול" במקום "הוא שיחק בחוץ אתמול". במשפט הזה הילד לא השתמש בהטיה הנכונה של הפועל. ילד עם DLD עשוי לומר "אני הולך בית ספר" במקום "אני הולך לבית ספר". במשפט הזה הילד לא השתמש באות היחס 'ל' במשפט שלו [7]. טעויות **דקדוק**, כמו בדוגמאות האלה, שכיחות מאוד בקרב ילדים עם DLD.
2. **ילדים רבים עם DLD חווים קשיים עם צלילים.** סוג הקושי הזה שכיח במיוחד כשילדים הם צעירים מאוד. ישנן דרכים שונות רבות שבהן ילדים עשויים לחוות קשיים עם צלילים במילים כשהם מדברים. לדוגמה, ילדים עם DLD עשויים להשמיט צלילים (למשל לומר "ננה" במקום "בננה"). ילדים עם DLD עשויים גם להשתמש לא נכון בצלילים במילים מסוימות (למשל לומר "קלק" במקום "חלק").
3. **ילדים רבים עם DLD מכירים פחות מילים מילדים אחרים בני גילם.** מספר המילים שאתם יודעים נקרא **אוצר מילים**. בעיות עם אוצר מילים ייראו שונה כשילדים גדלים. כל ילד צעיר עם DLD עשוי לומר את המילים הראשונות שלו מאוחר יותר מילדים אחרים. עשוי גם לקחת זמן רב יותר לילדים עם DLD ללמוד מילים חדשות ולזכור אותן. אפילו אם ילד עם DLD למד מילה, עשוי להיות לו קשה לזכור את המילה כשהוא מדבר. הבעיה הזו נקראת קושי במציאת מילים. כשילדים עם DLD גדלים, הם עשויים שלא ללמוד בצורה תקינה שלחלק מהמילים יש יותר משמעות אחת (כמו למשל שלמילה "cold" באנגלית יש כמה משמעויות: טמפרטורה נמוכה, מחלה או חוסר חברותיות [6]).

דקדוק

(Grammar)

המבנה והחוקים שהשפה בנויה עליהם.

אוצר מילים

(Vocabulary)

המספר הכולל של מילים שאדם מסוים מכיר.

4. לילדים רבים עם DLD יש קשיים בשימוש נכון בשפה במצבים חברתיים. ילדים עם DLD עשויים לחוות קשיים בשמירה על נושא שיחה, בשינוי נושא שיחה או בהבנת משפטים ארוכים. הילדים האלה עשויים לחוות קשיים בחלוקת מידע ובסיפור סיפורים [8]. עשוי להיות קשה לילדים עם DLD להשתמש במילים כדי לדבר על האופן שבו הם מרגישים. הקושי הזה עם הנגשת הבעיה שהם חווים לאנשים אחרים יכול לגרום לילדים עם DLD להרגיש מתוסכלים או כעוסים ולהתנהג באופן שאינו מקובל בסביבתם.

אף על פי שבעיות השפה האלה שכיחות אצל ילדים עם DLD, חשוב מאוד לזכור שאין שני ילדים שהם בעלי אותם כישורי שפה, כישורי תקשורת ויכולות למידה.

כיצד ילדים עם DLD מקבלים סיוע?

חשוב מאוד לדעת שתמיכה מאנשי מקצוע כמו פתולוגים של דיבור ושפה ומורים, יכולה להשפיע מאוד על חייהם של ילדים עם DLD. הצעד הראשון בקבלת סיוע לילדים עם DLD מתרחש כשמישהו מזהה שישנה בעיה. DLD תיראה אחרת אצל ילדים שונים. אולם אנו גם יודעים שישנם סימני אזהרה של DLD שהורים ומורים יכולים לזכור. סימן אזהרה אחד של DLD הוא כשילד חווה קשיים בבית הספר. שפה חשובה לכל נושא, כך שילדים עם DLD עשויים להתקשות בהבנת החומר הנלמד, עשויים להרגיש מתוסכלים בבית הספר ועשויים לקבל ציונים נמוכים. סימן אזהרה נוסף של DLD הוא כשילד יש כישורי שפה פחות מפותחים מאלה של ילדים אחרים בני אותו הגיל. ישנן ראיות רבות שמראות שסיפוק עזרה, שנקרא התערבות (intervention), לילדים עם DLD יכול להיות יעיל מאוד ויכול לשפר את כישורי השפה של הילדים. אף על פי שילדים רבים עם DLD תמיד יהיו בעלי כישורי שפה פחות מפותחים משל חבריהם, סיוע יכול למקסם את פוטנציאל התקשורת והלמידה של הילדים. באמצעות העלאת המודעות ל-DLD המצב הזה יהיה לפחות מיסטורי וילדים יקבלו סיוע מוקדם יותר. לכולנו יש אחריות לחלוק את מה שאנו יודעים על DLD כך שחוקרים ואנשי מקצוע ימשיכו לעבוד קשה כל יום כדי לסייע בהפיכת חייהם של ילדים עם DLD לקלים יותר.

מקורות

1. Norbury, C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., et al. 2016. The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder: evidence from a population study. *J. Child Psychol. Psychiatry* 57:1247-57. doi: 10.1111/jcpp.12573
2. Clegg, J., Hollis, C., Mawhood, L., and Rutter, M. 2005. Developmental language disorders - a follow-up in later adult life. Cognitive, language and psychosocial outcomes. *J. Child Psychol. Psychiatry* 46:128-49. doi: 10.1111/j.1469-7610.2004.00342.x
3. Reilly, S., Tomblin, B., Law, J., Mckean, C., Mensah, F., Morgan, A., et al. 2014. Specific language impairment: a convenient label for whom? *Int. J. Lang. Commun. Disord.* 49:416-51. doi: 10.1111/1460-6984.12102
4. Bishop, D., Snowling, M., Thompson, P., Greenhalgh, T., and CATALISE Consortium. 2016. CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus

- study. Identifying language impairments in children. *PLoS ONE* 11:e158753. doi: 10.1371/journal.pone.0158753
5. Bishop, D., Snowling, M., Thompson, P., Greenhalgh, T., and CATALISE-2 Consortium. 2017. Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: terminology. *J. Child Psychol. Psychiatry* 58:1068–80. doi: 10.1111/jcpp.12721
  6. Paul, R., Norbury, C. F., and Gosse, C. 2018. *Language Disorders From Infancy Through Adolescence: Listening, Speaking, Reading, Writing, and Communicating, 5th Edn.* St. Louis, MO: Elsevier.
  7. Rice, M., Wexler, K., and Cleave, P. 1995. Specific language impairment as a period of extended optional infinitive. *J. Speech Hear. Res.* 38:850–63.
  8. Norbury, C. F., and Bishop, D. 2003. Narrative skills of children with communication impairments. *Int. J. Lang. Commun. Disord.* 38:287–313. doi: 10.1080/136820310000108133

פורסם אונליין: 09 בנובמבר 2021

נערך על ידי: Eilidh Cage, Royal Holloway, University of London, United Kingdom

ציטוט: Kuiack A and Archibald L (2021) לקות שפה התפתחותית: תופעה אצל ילדים שאנו צריכים להתחיל לדבר עליה. *Front. Young Minds*. doi: 10.3389/frym.2019.00094-he

תורגם והותאם: Kuiack A and Archibald L (2019) Developmental Language Disorder: The Childhood Condition We Need to Start Talking About. *Front. Young Minds* 7:94. doi: 10.3389/frym.2019.00094

הצהרת ניגוד אינטרסים: המחברים מצהירים כי המחקר נערך בהעדר כל קשר מסחרי או פיננסי שיכול להתפרש כניגוד אינטרסים פוטנציאלי.

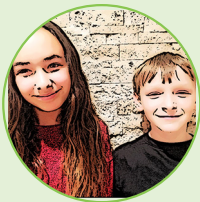
COPYRIGHT © 2019 © 2021. Kuiack and Archibald. זהו מאמר בגישה פתוחה שמופץ תחת תנאי רישיון Creative Commons Attribution License (CC BY). השימוש, ההפצה או ההעתקה מותרים לשימוש בפורומים אחרים ובלבד שיינתן קרדיט למחברים (ים) המקוריים ולבעל זכויות היוצרים, ושהפרסום המקורי בעיתון זה מצוטט בהתאם למקובל באקדמיה. השימוש, ההפצה או ההעתקה אינם מותרים אם הם אינם עומדים בתנאים אלה.

סוקרים צעירים

AMELIE, גיל: 10

אני מרותקת ממדע, בפרט מגוף האדם ואופן פעולתו. לאחרונה איירתי ספר מדע לילדים. אני גם אוהבת לטייל, והטילים האהובים עליי היו טיפוס בהרי רילה בבולגריה והאכלה ורחיצה של פילים במרכז לשיקום פילים בתאילנד.

13 AND 8 ,ARIELLE AND ELLIOT גיל:

Ari ו-Elliot הם שכנים וחברים ב-7 השנים האחרונות. הם חולקים תשוקה למדע וללמידה. הם אוהבים להמציא הרפתקאות משלהם יחד עם אחותה של Ari. Ari חולקת את ספריה עם Elliot כל כך הרבה שההורים שלהם היו צריכים לבנות שביל עץ בין שני בתיהם. שניהם אוהבים אתגרים, מה שהוביל את Ari לקבל חינוך מהבית (home schooling).

הכתבות

ALYSSA KUIACK

אני סטודנטית לפתולוגיות של שפה ודיבור באוניברסיטת מערב אונטריו, ואני נמצאת בשלבי הסיום של הדוקטורט שלי. אני מתעניינת בשאלה מדוע לחלק מהילדים קשה ללמוד שפה וכיצד פתולוגים של שפה ודיבור יכולים לסייע. אני גם מתעניינת מאוד בהתבוננות באופן שבו מורים ופתולוגים של שפה ודיבור יכולים לעבוד יחד בבתי ספר כדי לסייע לילדים עם פיתוח כישורי שפה וקריאה וכתוב. כשאני עורכת מחקר אני אוהבת לרוץ, לקרוא ספרים ולבלות עם המשפחה והחברים שלי. * akuiack2@uwo.ca

LISA ARCHIBALD

אני פרופסורית וחוקרת באוניברסיטת מערב אונטריו. אני מתעניינת באופן שבו זיכרון עבודה ושפה מתקשרים אצל ילדים עם לקויות תקשורת. לאחרונה המחקר שלי התמקד באופן שבו פתולוגים של שפה ודיבור ומורים יכולים לעבוד יחד כדי ליצור תוכניות של שפה וקריאה וכתוב עבור תלמידים צעירים. אני גם שותפה בקבוצת חוקרים בינלאומית שבוחנים את התיוג של לקות שפה התפתחותית (DLD), ואת הפרופיל שלה.

Hebrew version
provided by

מזיאון המדע ע"ש בלומפילד ירושלים (ע"ר)
متحف العلوم على اسم بلومفيلد القدس
Bloomfield Science Museum Jerusalem

